

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego

KARTA DOBREJ PRAKTYKI

A. INFORMACJE NA TEMAT DOBREJ PRAKTYKI

1. Nazwa dobrej praktyki:

Utworzenie przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrze Centrum Usług Społecznych

2. Obszar merytoryczny, którego dotyczy dobra praktyka:

Integracja społeczna

3. Grupa docelowa działań opisanych w dobrej praktyce:

Seniorzy, społeczność lokalna, osoby z niepełnosprawnościami, uchodźcy z Ukrainy

4. Uzasadnienie innowacyjności:

Pracownicy Centrum Usług Społecznych (CUS) organizują nowatorskie działania w zakresie pomocy społecznej, tworząc miejsce przyjazne różnym grupom społecznym. Inicjatywy proponowane przez pracowników CUS wychodzą mocno poza ramy podstawowych działań pomocowych, inicjują rozwiązania, które dotychczas w pomocy społecznej na terenie miasta Zabrze nie były organizowane.

B. OPIS DOBREJ PRAKTYKI

1. Szczegółowy opis:

Cel/e podjętych działań:

Głównymi celami działalności Centrum Usług Społecznych są:

- koordynowanie, integrowanie i propagowanie usług społecznych realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie;
- rozwijanie sieci usług środowiskowych;
- wzmacnianie więzi społecznych;
- integrowanie i rozwijanie wspólnoty;
- budowanie idei samopomocy;
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób, szczególnie osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych;
- realizacja zadań projektowych współfinansowanych z środków zewnętrznych;
- prowadzenie działań na rzecz promowania wsparcia dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- realizacja działań integracyjnych dla uchodźców z Ukrainy.

Opis podjętych działań:

Centrum Usług Społecznych (CUS) jest jednostką organizacyjną Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Zabrze. Powstało jako efekt projektu „Rewitalizacja społeczna na terenie miasta Zabrze ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wskazanych w LPRM – Centrum Usług Społecznych”.

W zrewitalizowanym budynku byłej gazowni, w ramach CUS, działa:

- **Centrum Aktywności Senioralnej (CAS)**, które organizuje zajęcia otwarte dla wszystkich mieszkańców Zabrze w wieku senioralnym, realizuje program ministerialny „Korpus Wsparcia Seniorów” – „Opieka na odległość” oraz nadzoruje działalność trzech Klubów Seniora. W ramach codziennych spotkań otwartych odbywają się zajęcia nauki oraz gry w Skata, rozgrywki szachowe, „Remik i inne gry karciane”, seniorzy grają w brydża, gry planszowe, bingo oraz odbywają się treningi pamięci. Prowadzone są prelekcje na temat m.in. zdrowia, bezpieczeństwa, kultury. Ponadto organizowane są spotkania integracyjne i międzypokoleniowe oraz różnego rodzaju wyjścia m.in. do miejsc związanych z kulturą, ekologią, historią. Oprócz tego pracownicy CAS udzielają wsparcia informacyjnego dla zabrzańskich seniorów w zakresie oferowanych przez miasto form wsparcia;
- **Program Aktywności Lokalnej Zandka (PAL)**. Jego działania są obecnie dedykowane wszystkim chętnym mieszkańcom Zabrze. PAL Zandka organizuje regularne zajęcia dla grup: „Szkoła przyszycia” – warsztaty kroju i szycia, warsztaty kulinarne, manualne oraz zajęcia komputerowe. Część zajęć organizowana jest w tzw. warsztatowni, gdzie uczestnicy mają możliwość nauki majsterkowania, malowania itp. PAL Zandka organizuje wiele wydarzeń, w tym również we współpracy z Radą Dzielnicy Zandka. Ponadto realizowane są wyjścia oraz prelekcje zaproszonych gości;
- **Centrum Wsparcia Środowiskowego (CWŚ)** dedykowane jest osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinom. Prowadzone są grupy wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz dla rodziców dzieci ze spektrum autyzmu. Uczestnicy tej formy wsparcia mają opracowaną diagnozę oraz plan działania mający ułatwić korzystanie z systemu wsparcia. Ponadto CWŚ realizuje pomoc w formie „Opieki wytchnieniowej” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego. CWŚ stanowi swojego rodzaju centrum informacyjne dla osób z niepełnosprawnościami. Ponadto prowadzone są zajęcia grupowe w formie choreoterapii oraz zajęcia z elementami dogoterapii oraz wyjścia i uczestnictwo w prelekcjach zaproszonych gości;
- **Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla obywateli Ukrainy** – jego działania wiążą się głównie z informowaniem uchodźców z Ukrainy na temat możliwości uzyskania pomocy rzeczowej oraz w formie schronienia na terenie Zabrze (zatrudniony jest tłumacz języka ukraińskiego). Punkt stale współpracuje z innymi działami MOPR-u, szczególnie z Dzielnicowymi Punktami Pomocy Społecznej pomagając w tłumaczeniu oraz reagując na sytuacje kryzysowe rodzin przybyłych z Ukrainy. Punkt stale współpracuje z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w zakresie gwarantowania schronienia uchodźcom, współpracuje z Polskim Czerwonym Krzyżem Oddział Zabrze. W ramach działania Punktu uchodźcy

mogą liczyć na pomoc w znalezieniu szkoły, przedszkola lub żłobka dla dzieci. W tym celu Punkt współpracuje z Urzędem Miejskim – Wydział Oświaty Zdrowia i Spraw Społecznych oraz z Caritas Diecezji Gliwickiej. Pomoc uzyskują rodziny, osoby starsze i niepełnosprawne.

W roku 2023 w ramach działania Punktu realizowano projekt „Usługi społeczne na rzecz ograniczenia skutków kryzysu wywołanego konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy – Miasto Zabrze - cz.1 projekt 73” współfinansowany ze środków EFS, realizowany od 01.11.2022 r. do 30.06.2023 r. W okresie trwania projektu w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym zatrudniono pracowników: psychologa posługującego się językiem ukraińskim, asystenta integracyjnego, pomoc administracyjną – tłumacza oraz opiekuna animacji lokalnej. Ponadto działania pracowników Punktu były wspierane przez pracowników socjalnych Dzielnicowych Punktów Pomocy Społecznej, których celem było utrzymywanie stałego kontaktu z uczestnikami projektu w miejscu ich przebywania, praca socjalna w formie pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się problemów oraz prowadzenia dokumentacji projektowej. W okresie projektu zrealizowano szereg działań integrujących i aktywizujących. Po zakończeniu projektu uczestnicy projektu stali się uczestnikami Programu Aktywności Lokalnej.

Pracownicy CUS aktywizują społeczność seniorów, osób z niepełnosprawnościami, uchodźców oraz społeczność lokalną w kierunku różnorodnych działań oraz podejmowania wspólnych inicjatyw. W ramach jego działalności zorganizowano imprezy integracyjne, jak np.: 2 edycję Zabrzeńskiej Seniorady, która jest plenerową, sportową imprezą dedykowaną uczestnikom Klubów Seniora prowadzonych przez MOPR oraz beneficjentów innych zabrzeńskich placówek zajmujących się seniorami prowadzonych przez stowarzyszenia i fundacje. Tradycyjnie Seniorada rozpoczyna się uroczystym korowodem, następnie odbywają się zawody sportowe, które wzbudzają ogromne zainteresowanie, radość oraz zdrową rywalizację wśród seniorów. Wszyscy uczestnicy zawodów są wygranymi i otrzymują medale i nagrody. Ważnym faktem jest pozyskiwanie przez pracowników partnerów i sponsorów, dzięki czemu gwarantujemy poczęstunek oraz medale i nagrody. Impreza jest działaniem międzypokoleniowym, przy jej organizacji uzyskujemy wsparcie wolontariuszy – zabrzeńskiej młodzieży oraz w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu także kadry zarządzającej CH Platan w Zabrzu.

Pracownicy CUS każdorazowo szukają nieszablonowych pomysłów, które uatrakcyjniają ofertę dla mieszkańców miasta. Cyklicznie odbywają się międzypokoleniowe warsztaty literackie oraz wyjścia do Filharmonii Zabrzeńskiej. Z uwagi na to, że istnieje grupa szachowa pracownicy Centrum Aktywności Senioralnej (CAS) dwukrotnie zorganizowali turnieje szachowe „Seniorzy kontra juniorzy”, podczas których seniorzy grali w szachy z dziećmi ze szkoły podstawowej. Uczestnicy CAS brali również udział w projekcie międzypokoleniowym „Includ Schools”, gdzie wspólnie z dziećmi z Zespołu Szkół Katolickich uczestniczyli w spotkaniach i warsztatach.

Kolejną aktywnością jest organizowanie wymiany książkowej we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną w Zabrzu, podczas której uczestnicy zajęć CAS oraz mieszkańcy Zabrze mają okazję zapoznać się z wieloma ciekawymi pozycjami literackimi. W przygotowaniach, porządkowaniu książek uczestniczy młodzież – wolontariusze, dzięki czemu efekt wymiany książkowej ma wymiar wielopokoleniowy. Kluby Seniora, również prowadzone przez pracowników CAS są miejscem spotkań i integracji osób starszych. W trakcie zajęć seniorzy ćwiczą wraz z wykwalifikowaną fizjoterapeutką. Oprócz tego aktywnie uczestniczą w wyjściach, podejmują działania w formie wolontariatu wspierając szpitale dziecięce oraz schronisko dla zwierząt. W klubach prowadzone są treningi pamięci, gry, zabawy. Organizowane są wyjścia do wszelkich instytucji kultury i rozrywki, zajęcia z edukacji zdrowotnej oraz wycieczki.

W ramach działań CAS funkcjonują 3 kluby Seniora, tj. Klub Seniora Zandka mieszczący się w budynku Centrum Usług Społecznych przy ul. Stalmacha 7, Klub Senior+ przy ul. Żółkiewskiego 12a, Klub Senior + przy ul. Bytomskiej 82.

Pracownicy Programu Aktywności Lokalnej (PAL) swoje działania dedykują wszystkim mieszkańcom Zabrze ze szczególnym naciskiem na społeczność lokalną rewitalizowanej dzielnicy Zandka. Corocznie organizują grę miejską nawiązując do różnej tematyki: „Idmy na Plac” (nawiązanie do gier i zabaw dzieci lat 80 i 90), „Historia rowerem się toczy” (dwa etapy gry, tj. stacjonarny oraz rodzinna wycieczka rowerowa). Podczas gier miejskich uczestnikom zagwarantowano również poczęstunek i nagrody dzięki pozyskaniu partnerów biznesowych. PAL jest inicjatorem „PAL-dzielnia”. Dzięki wypracowaniu współpracy z Miejskim Ogrodem Botanicznym w Zabrzu podczas działań można wysłuchać prelekcji i ciekawostek na temat roślin, sadzić, dzielić się i pozyskać nowe rośliny do domu lub ogrodu. Uczestnicy PAL dla ogrodu botanicznego uszyli poduchy – siedziska na wydarzenie „Botaniczna scena premier”. PAL jest również organizatorem wernisażu wystawy rysunków, zdjęć i albumów lokalnego artysty – Pana Józefa Jonika. Pracownicy PAL zorganizowali „Zabrzeński Dzień Fantastyki”, gdzie osoby zainteresowane mogły zapoznać się z grami planszowymi w tematyce fantastyki oraz zapoznali się z grami RPG – wydarzenie to stanowiło całkowitą nowość w działaniach integracyjnych MOPR. Rewitalizowana dzielnica Zandka wymaga uwrażliwienia na problemy społeczności lokalnej zmagającej się z wieloproblemowością – dysfunkcjami, dlatego też pracownicy socjalni PAL prowadzą pracę socjalną, zawsze są otwarci na pomoc drugiemu człowiekowi. Uczestnikami PAL Zandka są również obywatele Ukrainy, którzy dzięki wsparciu pracownika Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla Uchodźców z Ukrainy zatrudnionego w CUS, który jest obywatelem Ukrainy, nie mają żadnych problemów z komunikacją. Uchodźcy z Ukrainy spotykają się na

wspólnych zajęciach manualnych, kulinarnych oraz zawiązali grupę wsparcia. Ponadto korzystają również z sali gimnastycznej, gdzie podczas ćwiczeń rozładują napięcia i stresy.

Centrum Wsparcia Środowiskowego (CWS) pracuje z osobami z niepełnosprawnościami oraz ich rodzinami. W trakcie zajęć powstały grupy wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz rodziców dzieci zmagających się ze spektrum autyzmu. Wspólne wyjścia na spacer, do Filharmonii, na wystawy, uczestnictwo w grillach integracyjnych pozwala na poznawanie ludzi, wymianę doświadczeń. Prowadzone są zajęcia manualne, uczestnicy mają możliwość korzystania z choreoterapii oraz zajęć z elementami dogoterapii. Pracownicy CWS zainicjowali spotkania „Niepełnosprawność nie wyklucza”, podczas których osoba z niepełnosprawnością prezentowała realizowanie pasji i zainteresowań pomimo swoich ograniczeń. Przykładem była prezentacja zawodnika grającego w „Boccię”, nurkowie z niepełnosprawnościami i inni.

Zespół CUS organizuje corocznie Jarmark Adwentowy na terenie dzielnicy Zandka, który każdorazowo stanowi niesamowite przeżycie dla mieszkańców dzielnicy i Zabrze. W trakcie ubiegłorocznego jarmarku rozpoczęciem był wjazd św. Mikołaja na koniu. Podczas jarmarku, na scenie odbywały się występy dzieci, chóru parafialnego, wystawcy prezentowali świąteczne arcydzieła, które można było zakupić oraz skorzystać ze strefy gastronomicznej. Oprócz tego wewnątrz budynku odbywały się ciekawe warsztaty plastyczne oraz rękodzieła dla dzieci i dorosłych, a każde dziecko mogło otrzymać prezent od św. Mikołaja.

Dzięki zaangażowaniu pracowników, umiejętności współpracy z sektorem prywatnym, publicznym oraz organizacjami pozarządowymi oferta dla mieszkańców jest urozmaicona i bogata w wiele wydarzeń. To pracownicy CUS stale pozyskują do współpracy wielu wolontariuszy, przedstawicieli jednostek miejskich oraz biznesu, a także pasjonatów i społeczników. Uczestnicy zajęć uczęszczający do Centrum również biorą udział w przygotowaniu nowych wydarzeń. W roku 2023 pracownicy Centrum Usług Społecznych udzielili wsparcia w formie zajęć regularnych 1 211 osobom. Prawie 1 400 osób wzięło udział w imprezach zorganizowanych przez tą jednostkę. Działania w CUS łączą różne pokolenia, osoby o różnym statusie społecznym i materialnym, edukują, znajdują środowiska osób, które z pomocą społeczną nie mają nic wspólnego, otwierają przestrzeń do wspólnych działań. To inny wymiar funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

Okres realizacji działań:

marzec 2023 do nadal

Efekty podjętych działań:

Efektom podjętych działań jest stworzenie na mapie Zabrze miejsca, gdzie opisane wyżej grupy społeczne uzyskują kompleksowe wsparcie w postaci działań miękkich. Z roku na rok zwiększa się ilość osób korzystających z naszego wsparcia. Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, uchodźcy z Ukrainy oraz społeczność lokalna chętnie uczestniczą w proponowanych, bardzo różnorodnych zajęciach. Niemal każdy może znaleźć sobie odpowiadające mu aktywności. Wartością dodaną jest coraz większy poziom integracji pomiędzy uczestnikami, uczestnikami a personelem oraz osobami prowadzącymi zajęcia. Ponadto zacieśnia się współpraca pomiędzy personelem a wolontariuszami, sponsorami i gośćmi. Uczestnicy zajęć odnajdują się w grupach, zawiązują się znajomości i przyjaźnie. Wszystko to powoduje że siedziba CUS tętni życiem, uczestnicy bardzo chętnie korzystają z naszych usług. Staramy się w naszych planach oraz podczas tworzenia harmonogramów działań uwzględniać ich potrzeby. Osiągnięciem pracowników Centrum Usług Społecznych jest zadowolenie uczestników i szereg pochwał otrzymywanych od nich, współorganizatorów wydarzeń, innych instytucji miejskich oraz stowarzyszeń i fundacji. Zadowolenie uczestników z pracy zespołu Centrum Usług Społecznych oraz duża frekwencja na zajęciach sprawia pracownikom ogromną satysfakcję.

Czynniki utrudniające realizację opisywanych działań:

- opór potencjalnych uczestników działań wobec angażowania się w proponowane działania;
- ograniczenia budżetowe.

Czynniki sprzyjające realizacji opisywanych działań:

- wsparcie władz miasta oraz dyrekcji MOPR w Zabrzu;
- wsparcie oraz współpraca biznesu, organizacji pozarządowych;

- współpraca z wolontariuszami, szkołami, prelegentami;
- współpraca z instytucjami kulturalnymi, Radą Dzielnicy Zandka, organizacjami zrzeszającymi zabrzańskich seniorów, placówkami służby zdrowia;
- zaangażowanie pracowników CUS;
- otwartość oraz zaangażowanie uczestników zajęć wobec proponowanych działań;
- bogata oferta działań dla seniorów na terenie miasta;
- warunki lokalowe i wyposażenie;
- lokalizacja.

Sposób realizacji działań:

Działania są realizowane zarówno samodzielnie, jak i w partnerstwach, np. z: Radą Dzielnicy Zandka; Towarzystwem Artystycznym T. Art; Fundacją New Europe Foundation; Zespołem Szkół Katolickich w Zabrze; Fundacją Auxilium; Miejskim Ogrodem Botanicznym w Zabrze; CH Platan; Miejskim Ośrodkiem Kultury w Zabrze; Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w Zabrze; Centrum Edukacji; Polskim Czerwonym Krzyżem oddział Zabrze; OR PCK Zabrze; Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze; Miejską Biblioteką Publiczną w Zabrze; Zespołem Szkolno – Przedszkolnym nr 16 w Zabrze; Chórem Magnificat; Państwową Szkołą Muzyczną I i II stopnia im. S. Moniuszki w Zabrze; Kręgiem Kobiet z Pasją; Teatrem Nowym w Zabrze, Filharmonią Zabrze, Siostrami Karmelitankami, Schroniskiem dla bezdomnych Kobiet w Zabrze, PUP w Zabrze, Naturą(Inie) w Zabrze – projekt edukacyjny, Policją Zabrze (głównie działania profilaktyczne, edukacyjne), stowarzyszenie MOST, Zarządem Oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich”.

Ponadto w realizacji działań istotne było pozyskanie sponsorów. Sektor biznesowy wspierał i nadal wspiera rzeczowo oraz finansowo działania CUS, dzięki czemu istnieje możliwość stałego rozwijania oferty dla mieszkańców Zabrze. Pozyskani sponsorzy to nie tylko firmy działające na terenie miasta Zabrze, ale również przedstawiciele biznesu z miast ościennych.

Źródło i wysokość finansowania opisywanych działań:

- Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2023 Moduł II (dotacja 62 080 zł, wkład własny 15 520 zł);
- Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2024 Moduł II (dotacja 78 419 zł, wkład własny 19 605 zł);
- Program Senior + Bytomska – wydatek 2023 (dotacja 44 880 zł, wkład własny 174 877,12 zł);
- Program Senior + Bytomska – wydatek 2024 (dotacja 45 408 zł, wkład własny 194 535 zł);
- Program Senior + Żółkiewskiego – wydatek 2023 (dotacja 61 200 zł, wkład własny 166 826,75 zł);
- Program Senior + Żółkiewskiego – wydatek 2024 (dotacja 61 920 zł, wkład własny 177 821 zł);
- środki unijne;
- środki własne;
- Rada Dzielnicy;
- sponsorzy (wsparcie rzeczowe i finansowe).

Wykorzystane zasoby kadrowe:

Kierownik CUS oraz 12 pracowników (w tym 8 pracowników socjalnych).

Wykorzystane zasoby lokalowe:

Pomieszczenia mieszczące się w budynku przy ul. Stalmacha 7 w Zabrze oraz siedziby klubów seniora, tj. Klub Senior+ przy ul. Żółkiewskiego 12a, Klub Senior + przy ul. Bytomskiej 82.

Wykorzystane zasoby sprzętowe:

Zasoby własne MOPR w Zabrze.

C. PODMIOT ZGŁASZAJĄCY DOBRE PRAKTYKI

1. Pełna nazwa podmiotu:	
Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Zabrze	
2. Adres podmiotu:	
ulica	3-go Maja 16
kod pocztowy i miejscowość	41-800
3. Dane do kontaktu w sprawie wypełnienia formularza:	
nazwa komórki organizacyjnej	Centrum Usług Społecznych
numer telefonu	32 630 37 47
adres e-mail	cus@mopr.zabrze.pl

D. KOMÓRKA ORGANIZACYJNA REALIZUJĄCA DOBRE PRAKTYKI

1. Nazwa komórki organizacyjnej, np. wydziału, punktu terenowego, działu itp.:	
Centrum Usług Społecznych	
2. Adres komórki organizacyjnej:	
ulica	Stalmacha 7
kod pocztowy i miejscowość	41-800 Zabrze
3. Dane osoby do kontaktu w sprawie dobrej praktyki:	
nazwa komórki organizacyjnej	Centrum Usług Społecznych
numer telefonu	512-810-491
adres e-mail	cus@mopr.zabrze.pl

Data sporządzenia opisu dobrej praktyki*	02.12.2024 r.
--	---------------